

צעד גדול לאדם

צעדת הגלבוש שתתקיים בסוף השבוע זו השנה ה-50 היא האחרונה שנותרה מהצעדות העממיות הגדולות והיחידה שמושכת אליה אנשים מחו"ל. למה הצעדות לא שרדו ועל מה מעיד התחליף שמציע שביל ישראל

צעדת הגלבוש, 1967. הפופולריות דעכה בשנות ה-70 ובייחוד לאחר מלחמת יום כיפור / צילום: נדב מן וארכיון בית שטורמן / מאוספי ביתמונה

משה גלעד

איזידור סבג אומר שעכשיו זה משחק ילדים. "פעם היינו הולכים 30 או 40 ק"מ לומטר ואף אחד לא חשב שזה עניין גדול. היה לנו כושר טוב. הצעדות נמשכו ארבעה ימים רצופים, עם לינה בשטח, ולא הפסקנו לשיר. ילדים דווקא לא צעדו. אנחנו צעדנו הגלבוש היתה עבורנו אימון לצעדה הקשה יותר לירושלים. אלה היו ימים אחרים, כאשר הצעדות בישראל היו פי אלף יותר פופולריות. כל המדינה דיברה עליהן. אתה יודע שהדפיסו או עיתון מיוחד של הצעדה? גלי צה"ל וקול ישראל שידרו חי במשך ארבעת ימי הצעדה. איפה זה ואיפה אנחנו?"

סבג, אדם שהפך את הצעדות לפרויקט חיים, יודע בדיוק על מה הוא מדבר. הוא בן 78 והשתתף בכל אחת מצעדות הגלבוש שהתקיימו עד כה. השנה יצעד בגלבוש בפעם ה-50 ברציפות. "אבל", הוא ממנה לומר, "צעדת הגלבוש היא רק אחת מבין כמה צעדות שאני יוצא אליהן". במשך שנים רבות

הקפיד להשתתף בצעדת ירושלים. כתושב קרית אתא הוא מתמקד עכשיו בצעדות צפוניות – מלבד צעדת הגלבוש הוא הולך גם בצעדת עמק יזרעאל וביוקנעם. כאשר אני שואל אותו למה, הוא עונה במהירות: "בגלל הנוף. אין דבר יפה יותר מהליכה בנוף של הגלבוש. אחר כך יש את החבל הזה ואת הרגשה פנטסטית. בשנים האחרונות אני מארגן קבוצות של גמלאים ממפעל דשנים שבו עבדתי 40 שנה. אנחנו יוצאים להשתתף בצעדות ביחד וזאת חוויה מיוחדת, ויש גם את העניין של הספורט. אבל אתה יודע איך זה, הגיל עושה את שלו. אין לי בעיה

איזידור סבג: "פעם

כל המדינה דיברה על

הצעדות. אתה יודע

שהדפיסו אז עיתון

מיוחד לצעדה, ושגל"צ

וקול ישראל שידרו חי

ארבעה ימים?"

ללכת עשרה קילומטר אבל זה כבר לא מה שהיה כשהייתי בן 20".

צעדת הגלבוש ה-50 שתתקיים בסוף השבוע יכולה לשמש בקלות כמגדלור אלומת האור שלה אומרת: כך היינו לפני הרבה שנים, כאשר הכל היה טוב יותר. היינו או דומים קצת יותר להולנד, מדינה שבה זוכות צעדות עממיות והמון ניות לפופולריות עצומה. היא משקפת היטב את השינוי שחל בישראל, שהיתה פעם מעצמת צעדות, עם כמה אירועים מרכזיים ובראשם צעדת ארבעת הימים לירושלים, שעשרות אלפים השתתפו בה בכל שנה. רק מעט נותר מזה.

יש מעט מאוד אירועים שאי אפשר למתוח עליהם בדל של ביקורת. צעדת הגלבוש היא אחד האירועים האלה. כל הטוב שבעור לם מתנקז לשני ימי הליכה בגליל בוע. זה קורה תמיד באביב, כאשר אירוס הגלבוש הסגול, אחד הפרחים הכי יפים בישראל, פורח. מורדות ההר ירוקים ואם לא יורד גשם, כמו זה שניתך על הצועדים בשנה שעברה, הם רואים את הנוף

הנפלא של עמק יזרעאל עם עין חרוד וכפר יחזקאל, השדות והמטעים, בריכות המים והחורשות. שוקה אלוני מתל יוסף מסביר שהוא גדל לרגלי הגלבוש. כיום הוא כבר בן 84 אבל הולך עם הניגים שלו באחד המסלולים המשפחתיים. "צעדת הגלבוש היא מפעל חשוב עבור תושבי העמק ואנחנו שומרים עליו", מסביר אלוני. "יש לנו נוסטלגיה לה. עד מלחמת ששת הימים לא עלינו לראש הגלבוש, מאז 67' הוא חזר להיות חלק מהנוף של תושבי העמק".

לדברי אלוני, הייחוד של צעדת הגלבוש טמון בכך שרוב הצעדות האחרות מתקיימות במישור, בעוד שבגלבוש צועדים בהר וזה מעניק למשתתפים תצפיות יפות במיוחד. "מלמעלה רואים מצד אחד את פלסטין ומהצד השני את המפעל הציוני בעמק, עם הקיבוץ צים וכפר יחזקאל. הצעדה נותנת לנו תמונת מצב – מה עשינו כאן עד עכשיו".

מה קרה ב-73'

רפי מן, היסטוריון וחוקר תקשורת, מתבונן בצעדות כמראה

לחברה ולתקשורת בישראל ומסביר את השינוי הגדול שחל במצעד. "בשנות ה-60 היתה צעדת ארבעת הימים לירושלים אירוע לאומי שזכה לחשיפה עצומה. ההיכב הבולט ביותר היה החוויה המשותפת ותחושת ה'ביחד'. נחיל אדם ענק צעד כמה ימים בהרי ירושלים. זאת היתה עוצמה של קבוצה גדולה מאוד. בגליל צה"ל, למשל, זה היה אחד האירועים המרכזיים בלוח השנה. הצעדה היתה הפרויקט השנתי הגדול ביותר של פיקוד ההדרכה בצה"ל. 'בימי השיא השתתפו בצעדת ארבעת הימים, שאחר כך נהפכה לצעדת שלושת הימים, עשרות אלפי צועדים – ואוכלוסיית המדינה היתה אז קטנה בהרבה", מציין מן. "החילולים שהשתתפו בצעדה הגיעו כנציגי יחידות שונות ורוב האורחים הגיעו במסגרת מורגנות – מקומות עבודה, משרדי ממשלה, מפעלי תעשייה. הצעדה נחשבה לאחד האירועים הישראלים ביותר, חוויה לאומית שחייבים ליטול בה חלק. על פי אחד העיתונים, סיסמת הצועדים היתה 'אל תאמר אני הולך למות

— אמור אני מת ללכת. זה היה אירוע שאפשר להשוות רק למצעד יום העצמאות. הצעדה היתה מבצע לוגיסטי ענק עם מאהלים גדולים בחולדה, מטבחי ענק וליווי צבאי, תקשורת ורפואי רחב. העלייה לירושלים נתפשה אז כעלייה לרגל מודרנית".

דגש מיוחד הושם בשנים הראשונות על כך שזאת אינה תחרות להליכה מהירה. בין ההנחיות שפורסמו לצעדה הופיעה זאת: "הוקצבו עשר שעות לצעידת המסלול היומי, אך כדי למנוע ריצה מטורפת נקבע מינימום של שבע שעות. כל צועד שיגיע לנקודת הסיום היומית לפני הזמן הקצוב — ייפסל". אבל היתה בכל זאת רוח: "לצעידה יפה, לשירה מלוכת, ולרוח צוות גבוהה".

הפופולריות של הצעדה דעכה לדברי מן בשנות ה-70 ובייחוד לאחר מלחמת יום כיפור, ששינתה משהו בסיסי באווירה הקולקטיבית בישראל. מן מסביר ש"החוויה הישראלית נהפכה מאז הרבה יותר אינדיבידואלית ופחות

צעדת הגלבווע, 2014. חשש ממיעוט משתתפים מחו"ל השנה בשל המצב הביטחוני צילום: שחר תמיר

המשך מעמ' 1

קולקטיבית. צעדה, מטבעה, היא אירוע קולקטיבי של אנשים שבאים לצעוד ביחד – הם הרי יכולים ליהנות בדיוק מאותם מראות טבע יפים אם יטיילו לבד. במובנים רבים קל יותר ליהנות לבד מיפי הטבע, אבל משתתפי צעדה רוצים בראש וראשונה חוויה חברתית משותפת וההיבט הזה כבר הרבה פחות פופולרי היום בישראל".

מן משווה את ההשתתפות בצ' עדות העבר להליכה לאורכו של שביל ישראל כיום. הליכה בשביל ישראל היא, לדבריו, פעילות אינ־דיבידואלית, שעושים לבד או בק־בוצות קטנות מאוד. הצלחתן של צעדות נמדדת כמעט תמיד על פי מספרם הגדול של המשתתפים. כאן טמון ההבדל.

הצעדות, לדבריו, נהפכו כיום לאירועים מקומיים, קהילתיים. כך, בגלבווע, רוצים להביע הזדהות משותפת עם האזור ולכן באים

משתתפים מחו"ל. השנה הוא חר־שש שהמספר יצטמצם בגלל האירועים בחודשים האחרונים – עד כה נרשמו כ-60. למרות זאת, מסביר הרצל שלישראל יש עדיין מקום חשוב על מפת התיירות של הספורט העממי. "הפוטנציאל של התחום אדיר. יש בעולם מאות אל־פים שמשתתפים בצעדות. הם פעילים בעיקר באירופה אבל בש־נים האחרונות יש צעדות גם בסין, ביפן ובקוריאה".

כדי שצעדה תמשוך קהל גדול יש חשיבות לאטרקטיביות של היעד וליכולת ארגון מקומית גבוהה. שני המרכיבים האלה קיימים, לדברי הרצל, בגלבווע. צו־עדים מחו"ל רואים בהר אתר תנ"כי. הם מכירים את סיפור שאול המלך ומלחמתו בגלבווע ונהנים ללכת בעקבות המורשת המקראית. הייחוד של צעדת הגל־בוע טמון לדברי הרצל בגישה המשפחתית. בשום מקום אחר לא משתתפים בצעדות שלושה דו־רות, כאשר הסבא צועד עם בניו, בנותיו והנכדים. הגישה במדינות אחרות היא הרבה יותר הישגית, בעוד שבישראל נושאות הצעדות, ובייחוד צעדת הגלבווע, אופי עממי ומשפחתי.

בהולנד חוגגים מאה

50 שנה זאת מסורת יפה, אבל בעיר ניימיכן בהולנד יציינו ביולי השנה 100 שנות צעדה. ניימיכן היא המודל העולמי לצעדות עממיות. שם הומצא הרעיון ושם גם נוסדה הצעדה המפורסמת ביותר בעולם, שאותה משמרים בקפדנות ובהצלחה גדולה. הצעדה של ניימיכן נמשכת ארבעה ימים רצופים. בכל שנה משתתפים בה כ-50 אלף צועדים. הם הולכים בכל יום 30 קילומטרים במישור של ארצות השפלה. הנתונים לגבי שנת 2014 מלמדים שמבין הנרש־מים נשרו כארבעת אלפים במהלך האירוע המאתגה האחרים סיימו את ארבעת ימי הצעידה הלא קלים וזכו למדליה נכספת ולתעו־דת השתתפות.

העדויות והצילומים מן הצעדה בניימיכן מצביעים על ההבדל מן הצעדות הישראליות העכשוויות. לא רואים שם משפחות עם ילדים. הצעדה היא אירוע חברתי־שיתו־פי, שאלפים מגיעים אליו כדי לצ־עוד במסגרת מועדונים וקבוצות שפעילים כל השנה. יש לכך אופי תחרותי מסוים, כיוון שקבוצות מצטיינות וזוכות בפרסים. ההיבט הספורטיבי, כולל הליכה מהירה, ממושכת ומאתגרת, דומיננטי מאוד באירוע ההולנדי. הרושם שנוצר הוא שבעוד שבניימיכן מדובר בספורט שדורש כושר גופ־ני טוב בישראל זה אירוע תיירותי, שדורש משפחה גדולה ותאבון בריא, שיאפשר ליהנות מדוכני הפיתות שיוקמו במעיין חרוה.

תשובות

- "אלנית": כינויה הרווח של הזמרת חנה דרזנר.
- המלך שאחריא, בסיפור המסגרת של "אלף לילה ולילה".

בג"ץ קבע: לא תשודר סדרה על רצח רוז פיזם

בג"ץ דחה את עתירת רשות השידור וקבע כי הסדרה "רוז", שביים דרור מורה, תוכל להיות משודרת רק כשאחיותיה של פיזם יגיעו לגיל 18

אתי שטרן

בג"ץ דחה אתמול את העתירה של רשות השידור בנוגע לשידור סדרה תיעודית על רצח רוז פיזם וקבע כי פרטיות המשפחה ואחיותיה גוברות על זכות הציבור לדעת וחופש הביטוי. בהחלטת בג"ץ נקבע כי הסדרה, "רוז", שביים דרור מורה, תוכל להיות משודרת רק כאשר אחיותיה של פיזם יגיעו לגיל 18, בעוד כשמונה עד תשע שנים. פסיקת בג"ץ מהווה פגיעה אנושה לא רק במורה וצוות ההפקה שלו אלא גם ברשות השי־דור שהשקיעה בייצירת הסדרה סכום של כחצי מליון שקלים.

במהלך הדיון בבג"ץ טענו עו־רכי הדין של רשות השידור כי שידור הסדרה לא יפגע בבני משפחת פיזם מעבר לפגיעה שנע־שתה זה מכבר, משום שרבים מחומרי החקירה פוורים זה מכבר ברחבי האינטרנט. השופט ניל הנדל לא קיבל טענה זו וציין כי עצם הימצאותו של חומר ברשת, אינו מצדיק חשיפה שלו בפלטפור־רמות נוספות והוסיף כי הסדרה מכיאה תמונה רחבה ומעמיקה בהרבה מזו שאפשרלמצוא היום ברשת. בהמשך דבריו קרא הנדל למדינה לטפל בחומרים המצויים ברשת ולגרום להסרתם.

אל דבריו של הנדל הצטרפו גם השופטים עוזי פוגלמן ויורם דנציגה בסיום דבריו ציין פוגלמן כי הוא מקבל את פסיקתו של הנ־דל אך הבהיר כי אין בכך מניעה

לשידור הסדרה במקרה שיוצריה יערכו אותה מחדש, בלי החלקים הבעייתיים הלקוחים מחדר החק־רות. "אבהיר כי החלטתנו ממוקדת כאמור בשידור קלטות החקירה, ואין בה כדי להביע עמ־דה ביחס לשידור הסדרה התיעו־רית עצמה במתכונת עריכתית אחרת", ציין פוגלמן.

בעבר קבע בית הדין המחוזי בלוד כי הסדרה יכולה לעלות, אבל חור בו לאחר ששירותי הרווחה והפרקליטות נענו לדרישתה של מארי פיזם, המרצה כיום את עונ־שה על רצח בתה, בטענה כי שידור הסדרה יפגע בפרטיות המשפחה. גורמים בכירים ברשות השידור מסרו אתמול כי בהחלטתו פגע בית המשפט בחופש הביטוי. הסדרה של דרור מורה (יוצר הסדרה והסרט "שומרי הסף") כוללת שישה פרקים ומגוללת את השת־לשלות האירועים שקשורים ברצח הילדה. בין השאר יש בה ראיונות, קטעים מבתי המשפט ושחזור הרצח על ידי סבה של פיזם, רוני רון. מורה, שרק שלושם התבטא

מורה. ינסה לערוך מחדש את הסדרה כדי לעקוף את הפסיקה צילום: אוליבייה פיטוסי

נגד קביעתו של הפרקליט הראשי למדינה שי ניצן, כשזה תקף את יוצרי הסדרה "צל של אמת" (שעו־סקת ברצח תאיר ראדה), אמר אתמול ל"גלריה" כי "נראה שההחלטה הזו של בג"ץ ממשיכה את הקו שקובע כי יצירה דוקומנ־טרית היא סכנה לדמוקרטיה". לדבריו, בניגוד לסדרות שביק־שו לקטרג על בית המשפט והפר־קליטות, הסדרה הנוכחית "באה ומראה עבודה מאוד יסודית של כל מערכת אכיפת החוק. היא לא חושפת מחזלים מהסוג הזה אלא מבקשת להראות איך אנשים נור־מטיביים לכאורה מוציאים להורג ילדה בת חמש".

עוד אמר כי ייתכן שהסדרה תיערך מחדש כדי שיהיה אפשר לשדר אותה בקרוב. "הסדרה בנויה ברובה על חומרי חקירה ועל ראיונות, כך שנצטרך לעבוד לא מעט כדי ליצור ממנה סדרה חדשה בלי החומרים האלה".

אתי לנדסברג, ראש המחלקה הדוקומנטרית של רשות השידור, אמר כי פסיקת בג"ץ בעייתית בשל העובדה ש"מאז הרצח של רוז פיזם, נרצחו 30 ילדים על ידי הוריהם. אחד הטיעונים שהעלינו בבית המשפט היה שסדרה כזו תוכל לעורר מודעות למקרים דומים. הרי שירותי הרווחה לא שמו לב להיעלמות של ילדה שנעדרה במשך חודש. איפה היו העובדות הסוציאליות, השכנים, האחות בקופת חלב? בית המשפט קבע שנצטרך לחכות עד שאחיותיה של רוז יתבגרו ויגיעו לגיל 18. מהלך כזה ידרוש השהיה של 9-8 שנים שבהם אפשר יהיה למנוע מקרים דומים. הרבה ילדים עלולים להירצח בזמן הזה". ברשות השידור מסרו כי יכבדו את פסיקת בג"ץ, אך לנדסברג הוסיף ואמר כי בערוץ הראשון ישקלו לביים את הקטעים המצולמים מן החקירה עם שחק־נים. מהלך זה צפוי לעקוף את ההגבלות שהטילו השופטים בהח־לטתם ובכך לאפשר את שידור הסדרה.